

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen kuntien ilmastotyön rahoituksen tuki

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tukea Keski-Suomen kuntien ilmastotyöhön -hanke

10.5.2023

SITOWISE

Sisälllys

1. Työn tausta ja tavoite
2. Työn etenemisprosessi
3. Alkukartoitus kuntien ilmastotyön rahoitustarpeista
4. Alkukartoituksen tuloksia
5. Työpajat
6. Työpajojen tulokset
7. Asiantuntijasparraukset
8. Hankeklänikka
9. Kommenttikierros
10. Ideapaperit
11. Yhteenveto ja johtopäätökset

1. Työn tausta ja tavoite

Työn tavoitteena oli tarjota Keski-Suomen kunnille kuntakohtaista asiantuntijatukea ilmastorahoituksen hakemista varten. Rahoitustuen tarjoaminen oli osa ympäristöministeriön rahoittamaa Keski-Suomen liiton 1.6.2022–31.8.2023 toteuttamaa ”Tukea Keski-Suomen kuntien ilmastotyöhön” -hanketta, jossa pyrittiin kasvattamaan maakunnan kuntien ilmastotyöosaamista ja aktivoimaan kuntia aiempaa järjestelmällisempiin ja konkreettisempiin toimiin ilmasto- ja hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseksi. Rahoitusta koskevalla asiantuntijatuella kuntia autettiin tunnistamaan rahoitusmahdollisuuksia ja hakemaan rahoitusta ilmastotekojen toteuttamiseen.

Rahoitustuki koostui työpaketeista 1 ja 2.

Työpaketti 1: Kartoitus kuntien ilmastotyön rahoitustarpeista

Työpaketti 2: Neuvontaa kunnille rahoitusmahdollisuuksista ja konsultointitukea rahoitushakemusten laatimiseen

Tässä raportissa esitetään lyhyesti molemmissa **työpaketeissa tehdyt toimenpiteet** ja koko **työn tulokset**. Työskentelyn tuloksena syntyneet hankeideat, kuntien yhteisten ilmastohankkeiden ideapaperit ja työpajojen Key note -esitykset on toimitettu mukana olleille kunnille osana projektin aineistoa. Raportin ovat tuottaneet Sitowiseltä Elina Nieminen, Heli Nukki, Kati Kankainen ja Tiina Sahakari. Laadunvarmistajana on toiminut Suvi Monni.

2. Työn etenemisprosessi

- Toteutettiin alkuhaastattelut Keski-Suomen kunnille.
- Koottiin haastatteluiden tuloksista **raportti kuntien ilmastotyön rahoitustarpeista** rahoitusmahdollisuuksien neuvonnan ja konsultointituen pohjaksi.

- Järjestettiin **kuntien yhteisiin ilmastohankkeisiin tähtäävä kahden etätyöpajan sarja**, jonka tuloksena syntyi **seitsemän kuntien yhteistä ilmastotyön ideapaperia**.

- Toteutettiin **asiantuntijasparraukset** ideapapereita työstäville konsortioille eli kuntien yhteisille tiimeille.
- Järjestettiin **hankeklินิกka**, jossa tarjottiin konsortioille käytännönläheistä asiantuntija-apua rahoitushakemusten edistämiseen.

- Toteutettiin **ideapaperien konsortiokohtainen kommenttikierros**, jossa yhdessä Sitowisen eri alojen asiantuntijoiden kanssa edistettiin hankkeiden vaikuttavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta
- Kiteytettiin työskentelyn tulokset loppuraportiksi ja toimitettiin projektissa syntynyt materiaali ja ideapaperit niitä työstäneille konsortioille.

3. Alkukartoitus kuntien ilmastotyön rahoitustarpeista

Mitä tehtiin:

- Otettiin yhteyttä 21:en Keski-Suomen kuntaan.
- Järjestettiin 17 Keski-Suomen kuntien ilmastotyön rahoituksen tarpeita koskevaa kuntakohtaista haastattelua marras–joulukuussa 2022 Teamsin välityksellä.

Haastatellut kunnat:

- Hankasalmi, Joutsa, Jämsä, Karstula, Keuruu, Kinnula, Kivijärvi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Saarijärvi, Toivakka, Uurainen, Viitasaari ja Äänekoski

Haastattelujen sisältö:

- Haastatteluissa käytiin läpi kuntien ilmastotyön ja -rahoituksen tilannetta seuraavien teemojen mukaisesti:
  - 1) Nykytilanne: ilmasto- ja ympäristötyö
  - 2) Ilmastotyön pullonkaulat ja onnistumiset
  - 3) Resurssit ja rahoitus
  - 4) Kumppanuudet ja yhteistyö
  - 5) Osaaminen
  - 6) Tavoitetila
- [Linkki alkukartoituksen raporttiin.](#)

4. Alkukartoituksen tuloksia

Raportti Keski-Suomen kuntien ilmastotyön rahoitustarpeista

Kuntahaastattelut suorittanut ja alkukartoituksen laatinut Sitowisen asiantuntijaryhmä tunnisti haastattelujen perusteella keskeisimmiksi keskustelunaiheiksi ja edistettäviksi sekä kehitettäviksi asiakokonaisuuksiksi seuraavat:

- **Ilmastotyön strategisen tavoitetason määrittäminen kunnissa**
  - Resurssien kohdentaminen ja priorisointi.
- **Pysyvien ja pitkäkestoisten resurssien osoittaminen**
  - Ilmastotyön jatkuvuuden takaaminen.
- **Ilmastotyön organisointi kunnassa**
  - Keski-Suomen kuntien eri toimialojen, osastojen ja/tai yksiköiden roolin ja vastuiden määrittely ilmastotyössä.
  - Yhteistyön muodot ja tiedonkulun varmistaminen, viestintä.
- **Ilmastotyön lisääminen kunnissa yhteistyötä syventämällä**
  - Julkisten toimijoiden, yritysten, korkeakoulujen, tutkimus- ja oppilaitosten sekä muiden kuntien kanssa tehtävän yhteistyön syventäminen.
  - Ilmasto- ja ympäristötoimia tekevien yritysten aktiivisuuden tunnistaminen ja hyödyntäminen.
- **Olemassa olevien kuntien yhteistyön tapojen ja verkostojen hyödyntäminen ilmastoyhteistyön alustana ja foorumina**
  - Pohjoisen Keski-Suomen ympäristötoimi, Keuruun seudun elinvoimatyön yhteistyö, Keski-Suomen Liiton maakunnalliset foorumit
  - Kaavoituksessa on jo aluearkkitehtitoimintaa ja muuta alueen kuntien yhteistyötä.

Huomioita ja johtopäätöksiä haastatteluista

- Moni Keski-Suomen kunta on tunnistanut ilmastosuunnitelman tarpeen ja ilmastolaissa esitetyn suunnitelman laatimisvelvoitteen. Kunnissa on käyty keskusteluja ilmastosuunnitelmien laadinnasta, toteutuksesta ja mahdollisesta kuntayhteistyöstä ilmastosuunnitelmien tekemiseksi.
- Suurimpana esteenä ilmastotyölle nähtiin resurssien puuttuminen. Haasteita tunnistettiin myös päättäjien ja kuntatyöntekijöiden osaamisessa, organisaation toiminnassa, sisäisessä ja ulkoisessa yhteistyössä sekä rahoituksen hakemisessa. Myös kunnan maantieteellinen sijainti ja kuntarakenne tunnistettiin mahdolliseksi ilmastotyön haasteeksi (esim. joukkoliikenteen järjestämiselle).
- Haastatteluhetkellä muiden Keski-Suomen kuntien, yritysten tai korkeakoulujen kanssa tehtävää yhteistyötä kuvailtiin vähäiseksi.
  - Kuntien välisen yhteistyön huomattiin parantuneen jo tämän hankkeen aikana.
- Kunnat näkivät ilmastotyön hankevetoisuuden yhtenä haasteena: kunnissa oli toiveita ilmastotyön pysyvyydestä ja jatkuvuudesta.

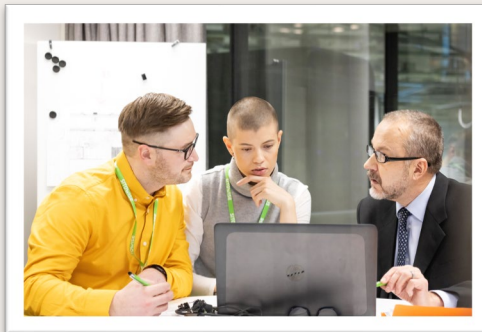

5. Työpajat

Mitä tehtiin:

- **Työpajassa 1** osallistujat tutustuivat toisiinsa ja alkukartoituksen tuloksiin. Osallistujat ideoivat yhdessä ratkaisuja sekä hanke- ja kokeiluaihioita tunnistettujen ilmastotyön haasteiden, tarpeiden ja mahdollisuuksien pohjalta. Osallistujat tunnistivat yhdessä kiinnostavimmat kehittämissaihiot ja tekivät alustavaa hankeideointia.
- **Työpajassa 2** osallistujat työstivät yhdessä kuntien välisissä tiimeissä aiemman työskentelyn pohjalta valitsemiaan ilmastotyön hankkeiden ideapapereita. Tiimit sparrasivat toistensa ideapapereita ja sopivat yhteisiä jatkoaskelia hankehakuja silmällä pitäen.

Miten tehtiin:

- Työpajat toteutettiin Teams- ja Miro-alustoilla.
- Työpajat sisälsivät monipuolisesti osallistujien omaa reflektointia, keskusteluja ja yhteiskehittämistä erilaisissa pienryhmissä monipuolisin menetelmin.

Key note -puheenvuorot työpajoissa:

- Havaintoja Keski-Suomen kuntien ilmastotyön tarpeista ja mahdollisuuksista (Kati Kankainen, Sitowise Oy)
- Kuntien ilmastotyön rahoitusmahdollisuudet (Kati Kankainen, Sitowise Oy)
- Ilmastotyön onnistunut toimeenpano – kokeileminen? (Tiina Sahakari, Sitowise Oy)
- Kuntien ilmastotyön hyvät käytännöt ja ilmastosuunnitelmat (Emma Liljeström, Sitowise Oy)
- Esimerkkejä kuntien ilmastotyöstä – energia, kestävä liikkuminen, luonnon monimuotoisuus (Kati Kankainen, Sitowise Oy)

Poimintoja pidetyistä Key note -puheenvuoroista (1)

- Kuntien ilmastotyön rahoitusmahdollisuudet
  - Kuntien ilmastotyöhön on tarjolla monipuolisesti kansallista ja EU-rahoitusta
  - Hakuja aukeaa ympäri vuoden. Ajankohtaista listausta ylläpitää esimerkiksi Motiva:
https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiatehokkuuden_rahoytus/kuntien_ilmastorahoitus
- Ilmastotyön onnistunut toimeenpano – kokeileminen?
  - Nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä syy- ja seuraussuhteita voidaan nähdä kokeilemalla
  - Kokeileminen tukee oppimisen vauhdittamista, mitä tarvitaan yhteiskunnallisessa ongelmaratkaisussa
  - Kokeilu on kehittämisen työkalu, jonka avulla pyritään oppimaan nopeasti
  - Kokeilun avulla voidaan synnyttää uutta tietoa syntyneestä ideasta ketterästi, pienillä resursseilla ja osallistaen ne, joita idea koskee
- Kuntien ilmastotyön hyvät käytännöt ja kuntien ilmastosuunnitelmat
  - Ilmastolain uudistuksen mukaan kunnan on laadittava tai päivitettävä ilmastosuunnitelma vähintään kerran valtuustokaudessa
  - Ilmastosuunnitelman voi laatia myös kuntien yhteistyönä
  - Suunnitelman laatimiseen on tarjolla avustusta

Poimintoja pidetyistä Key note -puheenvuoroista (2)

- Esimerkkejä kuntien ilmastotyöstä – energia, kestävä liikkuminen, luonnon monimuotoisuus
- Energia
  - Kunnan kiinteistöjen ja toimintojen energiatehokkuuden parantaminen
  - Öljylämmityksestä luopuminen kunnan kiinteistöissä
  - Sähköautojen latauspisteiden toteutus kunnan kiinteistölle
  - Viestintäpainotteinen energiansäästökampanja kouluille ja päiväkodeille
- Kestävä liikkuminen
  - Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman laatiminen
  - Kävely- ja pyörävyölien toteuttaminen ja kehittäminen
  - Pyöräpysäköinnin rakentaminen
  - Kestävän liikkumisen viestintä- ja markkinointikampanja asukkaille
  - Työmatkapyöräilyn edistämiskampanja
  - Koulun kestävä liikkumisen kampanja
  - Kutsukyytipalvelun pilotointi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

KESKI-SUOMEN LIITTO

Poimintoja pidetyistä Key note -puheenvuoroista (3)

- Luonnon monimuotoisuus
  - Vieraslajien torjunta
  - Metsitysmahdollisuuksien tunnistaminen
  - Viherverkostojen kehittäminen
  - Paahdeympäristöjen huomioiminen kaavoituksessa

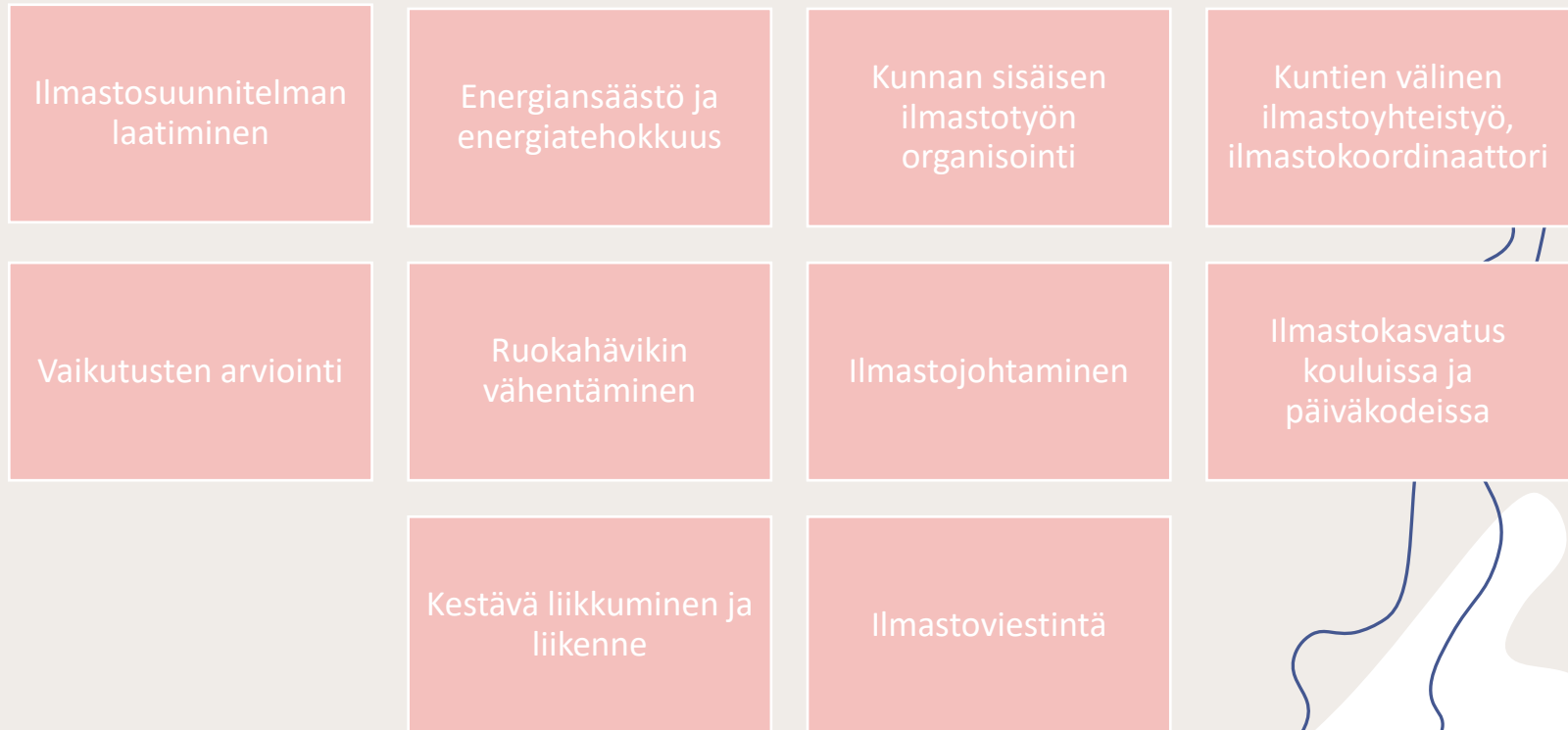

6. Työpajojen tulokset

Työpaja 1:

- Tuloksena syntyi kymmenessä eri teemassa (oikealla) noin kuusikymmentä erilaista ilmastotyön matalan kynnyksen ratkaisuideaa, jotka pohjasivat tunnistettuihin haasteisiin, tarpeisiin ja mahdollisuuksiin.
- Lisäksi tuotoksena oli seitsemän alustavaa kuntien välisillä tiimeillä työstettyä ilmastotyön hankeaihiota.

6. Työpajojen tulokset

Työpaja 2:

- Kiinnostavimpien ideoiden ja hankeaihioiden pohjalta syntyi seitsemän kuntien yhteisissä tiimeissä työstettyä ja vertaissparrattua ilmastohankkeen ideapaperiluonnosta.
- Ideapaperityöskentelyn teemoja olivat:
  - Ilmastojohtaminen
  - Kuntien välinen ilmastoyhteistyö
  - Ilmastosuunnitelman laatiminen
  - Kestävä liikkuminen ja liikenne
  - Energiansäästön ja energiatehokkuuden edistäminen
  - Luonnon monimuotoisuusohjelman laatiminen

7. Asiantuntijasparraukset

Mitä tehtiin:

- Ennen asiantuntijasparrauksia ideapaperit puhtaaksikirjoitettiin työpajatyöskentelyn tulosten pohjalta ja niihin lisättiin tietoa hankeideaan sopivista rahoitusmahdollisuuksista aikatauluineen. Täydennetyt ideapaperit toimitettiin niitä työstäneille tiimeille.
- Ideapapereita työstäneille tiimeille tarjottiin Sitowisen eri alojen asiantuntijoiden sparrausta. Tiimit saivat valita omat sparraajansa.
- Sparraukset toteutettiin Teams -tapaamisina.
- Kunnat sopivat työpajatyöskentelyn jälkeen yhteistyön jatkosta ja osallistuivat monipuolisesti sparrauksiin.
- Sparraukset toteutuivat seuraavissa teemoissa:
  - Kuntien ilmastoyhteistyö
  - Kuntien yhteinen ilmastokoordinaattori
  - Seudullinen ilmastokoordinaattori ja kuntien ilmastosuunnitelmien laatiminen
  - Kestävä liikenne
  - Kunnan ilmastosuunnitelma
  - Luonnon monimuotoisuusohjelman laatiminen

Havaintoja sparrauksista:

- Kunnat olivat motivoituneita ja valmistautuneita sparrauksiin.
- Monessa tiimissä oli käyty taustoittavia keskusteluja eri sidosryhmien kanssa ja alustettu muun muassa hankevalmisteluun liittyvää päätöksentekoa.
- Usean teeman osalta mahdollinen rahoituslähde oli tiedossa, mutta hankehaun tarkempi sisältö ja kriteerit eivät vielä olleet selvillä.
- Sparrauksissa keskusteltiin sekä hankkeiden teemasisällöistä, niiden mahdollisuuksista ja tarkentamisesta että rahoitushakujen tarkemmista vaatimuksista ja niihin valmistautumisesta.

8. Hankeklินิกka

Mitä tehtiin:

- Kunnille ja ideapapereita työstäville tiimeille varattiin yhden päivän mittainen "etäklินิกka", jossa tarjottiin käytännönläheistä asiantuntija-apua rahoitushakemusten edistämiseen.
- Kaksi tiimiä varasi ajan hankeklinnakeskusteluun:
  - Seudullinen ilmastokoordinaattori ja kuntien ilmastosuunnitelmien laatiminen (8 kunnan yhteinen hankesuunnitelma)
  - Yhteinen ilmastokoordinaattori ilmastosuunnitelman tekoon (4 kunnan yhteinen hankesuunnitelma)

9. Kommenttikierros

Mitä tehtiin:

- Ideapapereita työstäville tiimeille tarjottiin mahdollisuus saada kirjallisia kommentteja Sitowisen asiantuntijoilta.
- Kirjallisessa kommentoinnissa tiimeille annettiin:
  - vinkkejä hankehakemuksen edistämiseen
  - konkreettisia kommentteja ja ohjeita rahoitushakua varten
  - kokeneiden asiantuntijoiden oppeja ja kokemuksia hyödynnettäväksi hankehaussa
- Kommentointi toteutettiin seuraaviin hankevalmisteluihin liittyen:
  - Seudullinen ilmastokoordinaattori ja kuntien ilmastosuunnitelmien laatiminen (8 kunnan yhteinen hankesuunnitelma)
  - Yhteinen ilmastokoordinaattori ilmastosuunnitelman tekoon (4 kunnan yhteinen hankesuunnitelma)

Havaintoja kommentointikierrokselta:

- Hankeklinalle osallistuneet tiimit olivat päässeet hyvin eteenpäin yhteisten hankesuunnitelmien valmistelussa ja valmisteluun liittyvän yhteistyön sopimisessa
- Suunnitelmien tarkentamiseksi tiimit vielä odottivat tietoja YM:n Kuntien ilmastosuunnitelmat -avustushaun tarkoista hakukriteereistä
- Tiimeillä on hyvät valmiudet hakemuksen lähettämiseksi avautuneeseen Kuntien ilmastosuunnitelmat -avustushakuun

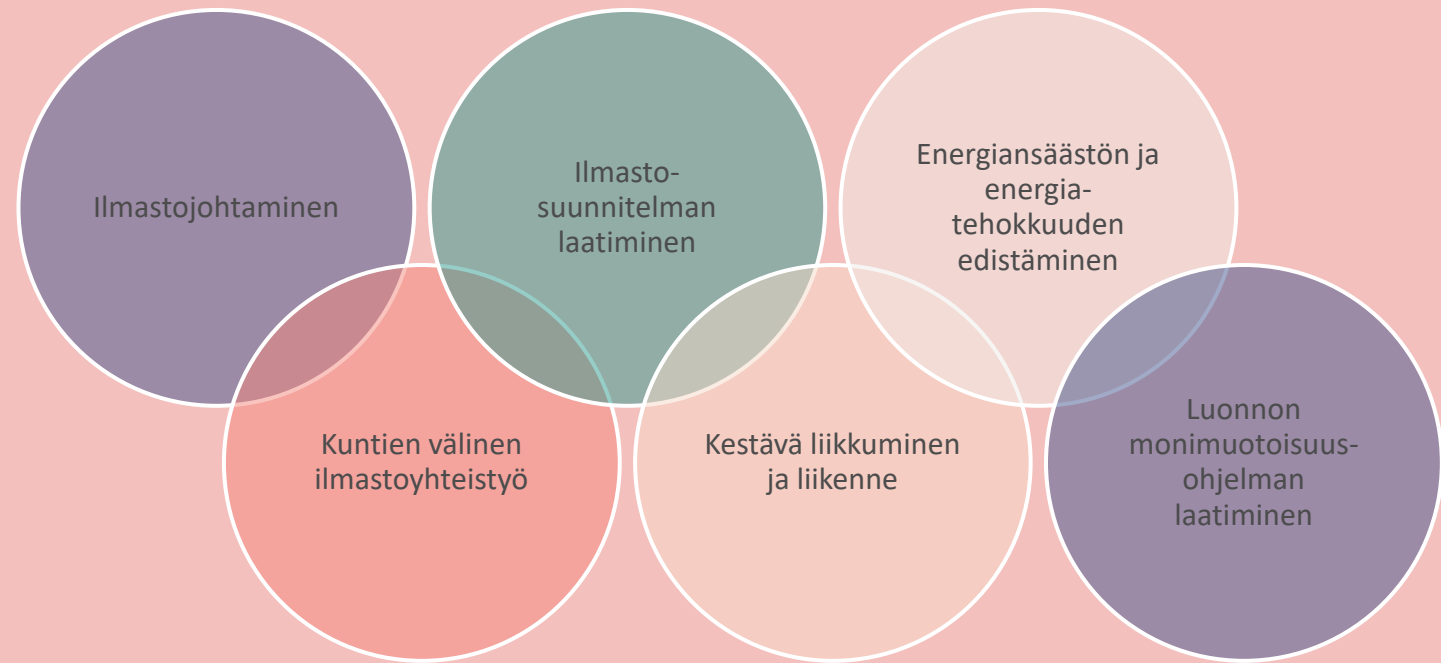

10. Ideapaperit

Kuntien työskentelyn tuloksena syntyi yhteensä seitsemän ideapaperia eri ilmastotyön teemoihin liittyen (oikealla).

Kaikki seitsemän ideapaperia otsikoineen ja kiteytettyine sisältöineen on esitetty tiiviisti seuraavilla sivuilla

Ideapaperien tiivistelmät (1/4)

Ilmastojohtaminen ja kunnan sisäisen ilmastotyön organisointi

Tavoitteita

- Kehitetään ja otetaan käyttöön kuntien ilmastojohtamisen toimintamalli
- Perustetaan kuntaan ilmastotyöryhmä ja luodaan sille toimintamalli

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Mukana kolme kuntaa
- Kohderyhmiä muun muassa kunnan johto, kaikki päättävässä asemassa olevat, hallintokunnat, Keski-Suomen liitto, yliopistot

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma
- EU-rahoitukset

Seudullinen ilmastokoordinaattori ja kuntien ilmastosuunnitelmien laatiminen

Tavoitteita

- Ilmastosuunnitelman laatiminen kunnille
- Seudullinen ilmastokoordinaattori

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Mukana kahdeksan kuntaa
- Kohderyhmiä muun muassa kuntalaiset, valtuustot, yritykset

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma
- Ympäristöministeriön avustus kunnille ilmastosuunnitelmien valmisteluun
- EU-rahoitukset

Ideapaperien tiivistelmät (2/4)

Ilmastosuunnitelman laatiminen kuntakonsortiolle

Tavoitteita

- Yhteisen ilmastosuunnitelman laatiminen neljälle kunnalle
- Selkeyden ja suunnitelmallisuuden lisääminen kuntien ilmastotyöhön
- (Jatkotavoitteena vakituisen seudullisen ilmastokoordinaattorin palkkaaminen)

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Mukana neljä kuntaa
- Kohderyhmiä muun muassa kuntalaiset, yritykset ja oppilaitokset

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Ympäristöministeriön avustus kunnille ilmastosuunnitelmien valmisteluun

Ilmastosuunnitelma

Tavoitteita

- Tavoitteena laatia kunnalle lakisääteinen ilmastosuunnitelma, joka antaa suuntaviivat kunnan ilmastotyölle

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Mukana kolme kuntaa
- Kohderyhmiä muun muassa kuntalaiset, yritykset, poliitikot ja virkamiesjohto, kunnan hallintokunnat laaja-alaisesti

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Ympäristöministeriön avustus kunnille ilmastosuunnitelmien valmisteluun

Ideapaperien tiivistelmät (3/4)

Kestävä liikkuminen ja liikenne

Tavoitteita

- Toteuttaa kunnassa kestävän liikkumisen ja liikenteen edistämistä systemaattisilla ja suunnitelmallisilla toimilla liikenteen päästöjen vähentämiseksi

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Toteuttajana yksi kunta
- Kohderyhmiä muun muassa kuntalaiset, työntekijät, alueen yritykset, poliittiset päättäjät, kunnassa vierailevat henkilöt, jakeluoperaattorit (polttoaineet & latauspisteet), ELY-keskus, pyöräilyseurat

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Traficomien valtionavustus kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelmien laatimiseen
- Traficomien valtionavustus liikkumisen ohjauksen hankkeisiin
- Traficomien kävelyn ja pyöräilyn investintiohjelman avustukset
- Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn avustus sähköautojen latausinfraan rakentamiseen

Energiansäästön ja energiatehokkuuden edistäminen

Tavoitteita

- Laatia suunnitelma kunnan energiansäästön toteuttamisesta palvelualueittain tai kuntakohtaiset osiot sisältävä suunnitelma yhdessä verrokkikuntien kanssa

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Mukana yksi kunta
- Kohderyhmiä ovat mm. verrokkikunnat, kuntien energiayhtiöt, vuokra-asuntoyhtiöt, muut kuntien yhtiöt ja liikelaitokset

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma
- Business Finland (BF) -rahoitus innovatiivisten julkisten hankintojen kehittämiseen
- BF:n energiatuki vähähiilisten energiajärjestelmien edistämiseksi
- ARAn avustus matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymiseksi
- ARAn energia-avustus ARA-yhteisöille ja kuntien vuokratilayhteisöille
- ARAn avustus kunnille, seurakunnille ja yhdistyksille öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseen

Ideapaperien tiivistelmät (4/4)

Luonnon monimuotoisuusohjelma

Tavoitteita

- Toteuttaa kaupungin omistamien maa- ja vesialueiden arvokkaiden luontokohteiden, elinympäristöjen ja potentiaalisten uusien kohteiden kartoitus.
- Huomioida ja lisätä luonnon monimuotoisuutta viher-, virkistys- ja vesialueiden hoitokäytännöissä sekä toteuttaa kartoitus koulujen ja päiväkotien etäisyydestä luontokohteisiin.

Toteuttajat ja kohderyhmät

- Mukana yksi kunta
- Kohderyhmiä muun muassa asukasyhdistykset, Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri, Metsänhoitoyhdistys, Keski-Suomen alueellinen vesiensuojeluyhdistys, koko kaupunkiorganisaatio, päättäjät, kiinteistön hoito, alueelliset yritykset

Potentiaalisia rahoitusinstrumentteja

- Helmi-elinympäristöohjelma (YM ja MMM)
- Ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset (Keski-Suomen ELY)
- LIFE+

11. Yhteenveto ja johtopäätökset – rahoitustuki lukuina

17

Osallistunutta
kuntaa

Yli 10

Key note
-puheen-
vuoroa ja
asiantuntija-
sparrausta

Yli 60

Kuntien
ilmastotyön
ratkaisuideaa

13/17

Kuntaa
edennyt
pitkälle
hankevalmis-
teluissa

136

Osallistumista
haastatte-
luihin, työ-
pajoihin ja
sparrauksiin

Yli 20

Kuntien
välistä
keskustelua
ja yhteis-
kehittämisi-
osiota

7

Kuntien
ilmasto-
hankkeen
ideapaperia

3

Rahoitustuen
aikana
valmistunutta
hanke-
hakemusta

11. Yhteenveto ja johtopäätökset – havaintoja ja jatkotoimenpidesuosituksia osallistujilta (1)

“Hanke oli mielestäni hyvin toteutettu ja huolella suunniteltu. Alkukartoitus oli hyvä. Siitä sai tietoa kuntien tilanteesta ennen varsinaisia työpajoja.”

“Etätyöpajat olivat antoisia, hyvä kun sai nähdä ja kommentoida myös muiden ryhmien suunnitelmia. Siitä sai kehitysideoita myös omiin hankkeisiin. Miro-työskentelypohja oli hyvä. Työpajat oli toteutettu hyvin.”

“Hyödyllisiksi katsoimme etenkin työpajaosuudet. Juoksutus toimi hyvin, Mirossa olleet apukysymykset ohjasivat työskentelyä ja auttoivat jäsentämään omia ajatuksia. Siinä oli hyvää myös yhdessä tekeminen. Muiden ryhmien vertaisarviointi koettiin hyödylliseksi.”

“Asiantuntijasparrauksesta olisi toivonut enemmän vinkkejä – mutta tässä oli haasteena se, ettei ympäristöministeriön rahoitushaku ole vielä auennut. Jos olisi ollut jo käynnissä, asiantuntijasparrauksesta/hankeklunikasta olisi saanut vielä enemmän irti. Hyviä vinkkejä kuitenkin saatiin.”

“Ensimmäinen sparrauskerta auttoi jäsentelemään omia ajatuksia. Olisi ollut hyödyllistä sen pohjalta ottaa vielä uusi keskustelukerta erikseen.”

11. Yhteenveto ja johtopäätökset – havaintoja ja jatkotoimenpidesuosituksia osallistujilta (2)

”Tilo oli huomata, miten hanke edisti alueen kuntien yhteistyötä – vaihdettiin kuulumisia myös työpajojen ulkopuolella. Hyvin samoja ajatuksia ja haasteita monella kunnalla Keski-Suomen alueella. Keski-Suomen liiton roolia hankkeiden koordinoijana/ohjausryhmässä pidetään tärkeänä.”

”Työpaja-sparraussarjan konsepti auttoi viemään asioita sisäisesti eteenpäin sekä vahvistamaan sisäistä, toimialojen välistä yhteistyötä. Tässä varmaankin auttoi se, että tapahtumat järjesti Keski-Suomen liitto ja niissä sai ilmaista konsultointipalvelua Sitowiseltä. Alkuvuosi tarjosi hyvän alustan myös kuntien väliselle verkostoitumiselle; saatiin yleiskuvaa siitä, mitä muissa kunnissa tehdään. Tuli nimiä ja kasvoja tutuiksi.”

”Tästä saatiin hyvää lisäboostia alueelliselle yhteistyölle muiden keskisuomalaisten kuntien kera. Eli vaikka varsinaista konkreettista hanketta ei tämän prosessin johdosta syntyisikään, tulee se osaltaan vaikuttamaan taustalla loppuvuoden työskentelyyn. Samankaltaisia, ohjattuja yhteissuunnittelutilaisuuksia sekä alustoja ajatusten ja kokemusten vaihdolle täällä Keski-Suomessa voisi olla jatkossa enemmänkin.”

11. Yhteenveto ja johtopäätökset – havaintoja ja jatkotoimenpidesuosituksia asiantuntijoilta (1)

Keski-Suomessa jo aiemmin tehty pitkäjänteinen ja aktiivinen ilmastotyö tuki kuntien osallistumista ja sitoutumista myös tähän työhön. Kuntien ilmastosuunnitelmien laatimista ja päivittämistä edellyttävä laki ilmastolain muuttamisesta astui voimaan työn toteutuksen aikana. Samalla ympäristöministeriön rahoitushaku suunnitelmien laadinnan tueksi oli avautumassa. Tämä lisäsi rahoitustuen ajankohtaisuutta kunnille.

Kunnat olivat alusta saakka aktiivisia ja motivoituneita työskentelyyn. Tämä näkyi myönteisellä tavalla sekä prosessin aikana että sen tuotoksissa. Tuloksina oli sekä konkreettisia ideapapereita ja pitkälle edenneitä hankevalmisteluita, että syventynyttä kuntien sisäistä ja kuntien välistä yhteistyötä ja motivoitumista.

Kunnat ovat ilmastotyössään eri vaiheissa, mikä näkyi jonkin verran työskentelyssä esiin nousseissa aiheissa. Prosessi antoi mahdollisuuksia sekä kuntien yhteisten että kuntakohtaisten hankeideoiden ja teemojen edistämiseen ja sparraukseen.

Yhteistyön jatkumon varmistaminen on tärkeää, mikä nousi esiin myös osallistujien palautteissa. Jatkon kannalta on myös keskeistä miettiä, miten parhaiten tuetaan sekä kuntien välistä matalan kynnyksen yhteistyötä että ilmastotyön veturitoimijoita.

Keski-Suomen liiton rooli nähdään keskeisenä ilmastotyölle myös jatkossa. Seuraavalle sivulle on nostettu muutamia näkökulmia, joiden avulla tuloksellista yhteistyötä voisi tukea ja varmistaa.

11. Yhteenveto ja johtopäätökset – havaintoja ja jatkotoimenpidesuosituksia asiantuntijoilta (2)

- ✓ Kuntien ilmastotyötä on hyvä tukea useilla erilaisilla työkaluilla, jolloin useampi löytää aiheeseen sopivaa tarttumapintaa ja asiantuntijoiden omat kyvykkyydet ja osaaminen lisääntyvät. Vaikka kunnilla on samoja haasteita, konteksti on aina kunta- ja osallistujakohtainen.
- ✓ Riittävä ymmärrys nykytilasta sekä ilmastotyön haasteista, tarpeista ja mahdollisuuksista sekä älykkäistä innovatiivisista ratkaisuista lisää kehittämistyön vaikuttavuutta.
- ✓ Mitä paremmin osallistujat sitoutuvat yhteiseen prosessiin ja ovat valmiita panostamaan yhteiseen työskentelyyn, sitä enemmän he myös saavat siitä irti. Prosessi ja sen tuottama arvo on tärkeää viestiä selkeästi jo yhteistyön alussa ja pitkin matkaa.
- ✓ Keskustelun, sparrauksen ja vertaisoppimisen merkitys korostuu, kun kyse on monimutkaisista ja poikkihallinnollisista teemoista.
- ✓ Fasilitoitu työskentely mahdollistaa tuloksellisen työskentelyn ja tukee uusien menetelmien ja työtapojen omaksumista.

KESKI-SUOMEN LIITTO

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

SITOWISE

Lisätietoja [Hiilineutraali Keski-Suomi 2030 -verkkosivuilla](#)